

מלך פורץ גדר

מתוך כל דיני המלוכה והשלטון הרב שיש ביד המלך, המאפיין המרכזי שלו, הוא היותו 'פורץ גדר לעשות לו דרך ואין ממחין בידו'. ואם כל ישראל בני מלכים, צריכים להבין מה היא הפריצת גדר הזו

בבוכו של המלך גם להמית שלא לפי חוקי התורה, אם יראה לו כך. זו הוראה מיוחדת שקיבל יהושע מהקב"ה (יהושע א, יח), 'כל איש אשר ימרה את פיו ולא ישמע אל דבריו, מות יומת'.

אחרי כל זאת, בוחר האור החיים לתאר את דמותו של המלך במשהו הנראה כצדדי ולא עיקרי בכלל בתורת המלך, משהו שלא נוגע לעצם המלוכה אלא לדין בדיני חושן משפט.

'מלך יכול לפרוץ מעבר בקיר חומה ואין מוחין בידו, זו המהות של פרץ'.

האמנם זוהי ההגדרה הממצה של מלך?!

ויהי ביתך כבית פרץ

והשאלה הזו גוברת כשרואים את המשקל שנתנו לפרץ בן יהודה, עד שניכר כי הוא העיקרי בזרע המלוכה. לדוגמא, בעת שבירכו את בועז לפני שנשא את רות, 'ויהי ביתך כבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה'.

לא תלו את כבוד השושלת ביהודה, ולא תלו בדורות אחרים שהיו בין יהודה לבין בועז, רק פרץ נתפס כאן כמחיה את המלוכה.

מה יש בו בפרץ שהוא המשמעות העיקרית של המלוכה?

אמנם האור החיים תלה זאת במלך פורץ גדר, ואשר על שם כך נקרא 'פרץ', אך עדיין זה לא יתרץ למה לא תלו זאת ביהודה עצמו? וכי חסרו מעלות אחרות ביהודה, עד שהוצרכנו לתלות את המלוכה בבנו פרץ?

אמת כי המילה 'פרץ' נופלת על לשון של פריצת דרך, אך משום כך נגדיר את המלוכה, באותה פריצה?! מה התכוון רבינו האור החיים בלימוד זה?

לשמות משפחות בני ישראל, הכניסה התורה שינוי זוטא. בעת שנמנו, בפרשת פינחס, נוספו אותיות לשמם. אות ה' ואות י'. בני חנוך הפכו להיות 'החנכי', ובני פלוא נקראו מעתה 'הפלאי', וכבר דרשו רבותינו ז"ל טעמים ורמזים מה יש באותן אותיות שנוספו לכל שם.

אנו ניתן דעתנו על שבט יהודה, בדווקא. רבינו האור החיים הקדים שהרמז בשם של יהודה, נוגע לכל עם ישראל, כי ישראל נקראו 'יהודים' על שם יהודה, וההוראה בשבט יהודה, שייכת איפוא לכלל ישראל.

ובך גם שבט יששכר, שהוא 'בן תורה', ודווקא בו רמזה התורה, כי דווקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו' (לשון האוה"ח).

ובבן, זאת אשר למד האור החיים ממשפחת 'הפרצי', וזאת אשר לימדנו לדורות; 'שכל ישראל יהיו בני מלכים, ודרכו של מלך לפרוץ גדר לעשות לו דרך ואין ממחין בידו' (סנהדרין כ:).

הלימוד הזה צריך ביאור.

כי ה'מושב ראשון' של מלך, הוא תוקף השליטה ורדייה בעם. **בבוכו** של המלך גם ליטול מיסים כפי הבנתו, ואסור להבריה ממנו את המכס. בכוחו לקחת יבול שדות כרצונו, ואין איש מעכב על ידו. בכוחו לכפות על אנשים שיעבדו בתפקידים שונים, ואין איש מעכב. בכוחו לכבוש ארצות ושטחים, כרצונו.

יש למלך דינים והגדרות מפורשות בתורה איך עליו להיראות. כיצד הוא מסתפר, וכיצד הוא מתרחץ. להיכן הולך ומי הולך לצדו. מוטל עליו לכתוב ספר תורה חדש, יתר על ספר שירש מאבותיו, והספר הזה צריך להיות בחיקו תמיד.

יש גם איסורים המיוחדים רק לו. לא ירבה לו כסף וזהב, לא ירבה לו נשים, לא ירבה סוסים. האחריות של כל העם ניצבת על כתפיו, ומאידך גם לעם יש דינים מיוחדים בכבוד המלך. שתהיה אימתו עליך,

בלי מיצרים

אולי מוטב להבין קודם מה היא הפריצה הזו.

מלך פורץ גדר. מה הכוונה 'לפרוץ'?

יש מקום שבו אדם מקבל הבטחה של סוג פריצה שכזו. 'כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מיצרים' (שבת קיח:). מה זו 'נחלה בלי מיצרים'? הגמרא מרגישה, לא כאברהם, כי אברהם קיבל את הארץ לארכה ולרחבה, וזהו. גם לא כיצחק שקיבל את 'כל הארצות האל'.

'נחלה בלי מיצרים' היא יותר מזה, 'כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה, צפנה ונגבה'.

המושג של 'פרצת', זה בלי גבולות. אין כאן הערכה של 'יותר מאחרים', אלא אין לו יחס לאחרים כלל, ללא גבול. יעקב אבינו הוא רגל רביעית במרכבה, לעילא מן כל ברכתא. לו נאמרה הברכה 'פרצת'.

הכי; 'מלך פורץ גדר', אין לו גבולות, אין לו מעכבים. לעילא מן כל ברכתא.

עקר טורה

הבתר של המלכות, הנקודה הפנימית של המלך, שאין מי שיעקב על ידו. לא בית דין ולא חוקים אחרים, מלבד חוקי התורה, והם אלה שנותנים בידו חיקור דין וממשלה לשלוט בכל אשר תאווה נפשו.

ולבן מלך יכול לסתור בית כנסת, כדי שיוכל לשפץ ולבנות נאה הימנו. היתר שלא ניתן לאדם רגיל, כי הלכה היא שלא יסתור איניש בי כנישתא, עד דבני בי כנישתא אחריתי (ב"ב ג:). קודם תבנה אחר, ואז תהרוס את הישן. שמא יצוצו לך עיכובים.

מלך, שונה. כי שום עיכוב לא יעצור בעדו, ואם יאמר שיעקור הר ממקומו, הוא יעקור.

אין שום גבולות בהתפרצות של המלך.

דרך המלך

ואחרי שהבנו זאת, ניכנס לנקודה פנימית יותר של ההתפרצות ימה וקדמה.

הלכה היא ששורפים את כליו של המלך שמת. מיטתו ובגדיו. 'שורפין על המלכים ואין בהם משום דרכי האמורי' (סנהדרין נב:).

המלך שנכנס זה עתה למלוך, חדש הוא במלוכה. לכאורה נשען על המלכים הקודמים לו. ממשיך מה שהותירו לו אבותיו.

לא כך. תשרוף הכל. תתחיל את המלוכה שלך מעצמך, אל תתחום את עצמך בגבולות. כבוד המלוכה הוא שאין לך גבולות, תפרוץ ותתרחב, תתפשט ימה וקדמה!

כי דרך המלך אין לה שיעור (ב"ב צט:). יש סרטיא ופלטיא, יש רשות הרבים ויש רשות היחיד. לכולם יש הגדרות ומידות. לא לדרך המלך, בדרך המלך אין שיעור, היא דרך חדשה.

ואדרבה. בנוהג שבעולם, 'דרך' היא רק היכי תימצא להגיע למטרה. כשמה, דרך. אבל דרך המלך, בכל מקום שהמלך עובר, הדרך הפכה להיות המרכז, היא עצמה המטרה, היא עצמה ההווה!

כל מה שמלך נוגע, צריך להיות חתום בחותם של מלכות. חותם משל עצמו, יש כאן היכר של הנהגה אחרת, של התפרצות ששולטת על כל הספירות. זה מלך הכבוד!

וכתב לו את משנה התורה הזאת

הללך הזה נוגע לכל אחד מאיתנו, לא רק למלך המיוחד שבעם. כי כל ישראל בני מלכים הם. כולנו נקראים 'יהודים' על שם יהודה.

זה בדיוק האופי הפנימי שחבוי בתוכנו, מחכה לאש שתדליק ותבעיר אותו. כולנו עשויים לפרוץ ללא גבול, להגיע למקומות שאבותינו לא הגיעו אליהם, להעמיק חקר ולהגביה כנשר.

לא דרך חדשה אנחנו מחפשים, די לה לתורה הקדושה שיש גבול להשתרע בה, ללמוד וללמד.

כי כאותו מלך, לא די לו בספר התורה שירש מאבותיו, אלא מצוה עליו לקום ולכתוב ספר תורה חדש, לקום ולכתוב את יצירת חייו מחדש, מלך פורץ גדר!

נודב על ידי

הרה"ג אליהו סלמני שליט"א
בן הגאון רבי ניסן סלמני שליט"א
פסגת זאב ירושלים
לרגל הולדת ביתו בשעטו"מ

להצלחת

ה"ר משה בן יוכבד שליט"א
ברוחניות ובגשמיות